

EUSKAL SOZIALISMOAREN ISTORIA

AURKIBIDEA

1. LEHENENGO PAUSOAK
2. PEREZAGUAREN URTEAK
3. INDALECIO PRIETOREN BURUZAGITZA
4. SOZIALISMOA GIPUZKOAN ETA ARABAN
5. SOZIALISTAK ETA LEHENENGO AUTONOMIA ESTATUTUA
6. FRANCOREN DIKTADURAREN URTE LUZEAK
7. DEMOKRAZIAREN BERRESKURATZEA
8. TRANTSIZIOAREN GARAI ZAILAK
9. EZINBESTEKO ALDERDI BAT: EUSKALDUNEN ARTEKO ELKARRIZKETAREN ALDERDIA, EZKERRAREN BATASUNAREN ALDERDIA.
10. ETORKIZUNAREN ETA GOBERNU ALTERNATIBARENA ALDERDIA

Euskadiko Alderdi Sozialista Euskadiko erakunde politikorik zaharrena da. Historia luzea eta gogorra du, beraz: berdintasun sozialaren eta askatasunen aldeko borroka tinkoaren historia eta gure herriarekin dugun konpromisoaren historia. Ezkerreko alderdi gisa, euskal sozialismoak langile-mugimenduan eta langile-mugimendu horrek emantzipazio sozialaren alde eramandako borroketan ditu bere sustrai sakonak. Herriko alderdi gisa, berriz, goizik hasi zen lanean Euskadin Erregimen Zaharraren eraldaketak eta iraultza industrialak sortutako identitate- eta autogobernu-arazoei erantzuteko.

Izaera bikoitz horretan (ezkerreko indar politiko eta herriaren aitzinamenduaz eta instituzionalizazioaz kezkatutako euskal alderdi), Euskadiko Alderdi Sozialistak arrasto sendoa utzi du gaur eguneko Euskadiren eraketan, eraketa hori XIX. mendeko asaldaketa politiko, ekonomiko eta sozialekin hasi zen-eta.

Beste alde batetik, euskal sozialismoak izugarritzko eta sakoneko eragina izan du beti Espainiako sozialismoan, izan ere bere hastapenetatik PSOEren kofundatzaile izan zelako. Horregatik, Euskadin aurrera eramandako esperientzietatik, Espainiako sozialismoa onartuz joan da hainbat jarrera politiko, hala nola –besteak beste– formula autonomiko bat sortu beharra Espainia osatzen duten nazionalitate eta herrialde guztien eskaerei erantzuteko.

I.- LEHENENGO PAUSOAK

Euskal sozialismoa XIX. mendeko azken hamarkadetan sortu zen, Monarkiaren Berrezarkuntzaren garaian, eta, bere hasieran, bi etapa argi izan zituen, bere buruzagi inportanteenek, Facundo Perezaguak eta Indalecio Prietok, mamituak.

Facundo Perezagua, Toledoko seme, 1860an jaio zen langile-familia batean. Metalurgia zuen lanbide eta Pablo Iglesiasen laguna zen. Berak eman zion hasiera lehenengo erakunde sozialista abian jartzeko lanari: Bilboko "Agrupación Socialista" delakoa, 1886ko uztailaren 11an hogeit hamar pertsona inguruk egindako bileran eratu zena, hain zuzen.

Elkarte horrekin, eta Enkarterrietako meatze-arroan eta Ibaizabal ibaiaren ezkerreko industria-gunean sortuz joan ziren beste batzuekin, Perezaguak PSOE fundatu zuen Euskadin. 1900. urtean, Bizkaiko Federazio Sozialistak hamar toki-elkartek osatzen zuten. Hala, Madril eta

Asturiasekin batera, Bizkaia genuen Espainiako sozialismoak indarririk handiena biltzen zuen triangeluaren hirugarren angelua; hainbestearino non Ramiro de Maeztu idazleak “*Sozialismoaren Meka*” deitu baitzion Bilbori.

II.- PEREZAGUAREN URTEAK

Perezaguaren buruzagitzaren ezaugarriak erradikalismoa eta mobilizazio soziala izan ziren; batik bat meategietan, lehenengo greba orokorraren arrakastarekin. Lehenengo greba orokor hori 1890eko maiatzean izan zen eta 30.000 langile baino gehiagok astebeteko lanuztea egin zuten. Horrek hasiera eman zion sozialismoaren nagusitasunari euskal langile mugimenduaren barruan Monarkiaren Berrezarkuntza garaian, eta inork ere ezin zuen berarekin lehiatu. Sozialismoa bihurtu zen, hala, Bizkaiko industri langileen antolamendu politiko eta sindikalaren adierazpen, haien kontzientziaren katalizagailu, eta herriko beste eskualde batzuetarantz (Eibar, Donostia, Tolosa, Irun, etab.) zabaldu eta hedatzeko gune.

Ondorengo bi hamarkadetan (greba eta gatazka sozial tarteka oso gogorrek astinduak), Facundo Perezaguak gidatutako euskal sozialismoak berezitasun bat izan zuen: langileen borroka sindikala borroka politiko eta elektoralen gainera jartzea. Fronte horretan, batik bat udal hauteskondeek axola zioten Alderdi Sozialistari.

1891an, zenbait meatze-herrik, eta batez ere Bilbok, zinegotzi sozialisten sarrera ikusi zuten. Haien artean Perezagua bera sartu zen. Bilboko alkatetza, ordea, 1920ra arte ez zuen lortu PSOEek (Rufino Laisecarekin).

Lehenengo euskal sozialismo honen antiklerikalismoa izan zen Perezaguaren buruzagitzaren beste ezaugarrietako bat: “*La Lucha de Clases*” Bilboko astekari sozialistak zabaldu zuen antiklerikalismo hori, bereziki Tomás Meabek zuzendu zuen aldian, Bilboko eta Espainiako Gazteria Sozialistak sortu zituenak, hain zuzen. Lehenago, laurogeita hamarreko hamarkadan, Bilboko Elkarte Sozialistak maila handiko intelektual bat izan zuen bere lerroetan: Miguel de Unamuno kide izan baitzuen, Salamankako Unibertsitateko katedraduna bera. Miguel de Unamunok berrehun artikulua inguru argitaratu zituen “*La Lucha de Clases*”-en eta PSOEekin bat egin zuen bere antimilitarismo eta antinazionalismoan.

III.- INDALECIO PRIETOREN BURUZAGITZA

Perezaguaren buruzagitza (1910eko meatzarien greba orokorrera bitarte arrakastatsu izan zena) ahultzen hasi zen handik aurrera, PSOEek bere

estrategia politikoa aldatu eta Gorteetako hauteskundeetan errepublikanoekin aliatu zenean. Horri esker, PSOEk Pablo Iglesias Espainiako lehen diputatu sozialista bihurtzea lortu zuen. 1911an beste greba orokor batek egin zuen porrot eta Indalecio Prieto (sektore moderatuaren burua) Bizkaiko probintzi diputatu hautatua izan zen "*Conjunción Republicano-Socialista*" delakoarekin. Ondorengo urteetan, halako "gerra zibil" bat piztu zen euskal sozialismoaren baitan, 1914-1915era arte amaituko ez zena; Prietok irabazi zuen eta Perezagua alderditik egotzi egin zuten.

Hartara, etapa berri bat ireki zen euskal langile mugimenduan, eta mugimendu hori Lehen Mundu Gerrak iraun zuen urteetan hazi eta sendotu zen sindikalismoaren arloan, Meatzarien Sindikatua eta, batez ere, Metalurgialarien Sindikatua eratu zirenean; Bizkaiko UGT indartsuaren oinarriko bi zutabeak, alegia. Euskadiko sozialismoaren garai horretako buruzagi zen aldetik, Indalecio Prieto nazionalismoaren etsairik porrokatuena bilakatu zen, eta haren prentsa-organoak, "*Euzkadí*"-k, "*el españolismo es Prieto*" eta gisakoak botatzera heldu zen.

Prietoren aitzindaritzapean, euskal sozialismoak hainbat ezaugarri izan zituen: liberala ("*Soy socialista a fuer de liberal*"), definitu zuen bere burua Prietok), errepublikanoa (errepublikanismoaren aliatu etengabea 1936ra arte), erregenerazionista, erreformista eta errotik demokratikoa. Bestalde, 1917ko Errusiar Iraultzak PSOE barruan *terceristek* –III. Internazionalarekin bat egin zale– eta *antiterceristek* –beren nortasun-ezaugarri politikoak galdu nahi ez zituztenek– sortutako debatean, Prieto argi eta garbi azkenekoekin jarri zen eta Alderdiaren gehiengoak berari jarraitzea lortu zuen.

Indalecio Prieto izan zen, gainera, formula bila hasi zena euskaldunen autogobernu-nahiei erantzuna emateko: lan horren emaitza, denboraren buruz, Euskadik 1936an erdietsi zuen lehenengo Autonomia Estatutuarekin gauzatuko zen.

IV.- SOZIALISMOA GIPUZKOAN ETA ARABAN

Gipuzkoako sozialismoa 1897an egin zituen bere lehenengo urratsak, urte hartan sortu baitzen Eibarko Elkarteak. 1901ean Irun eta Soroluzeko Elkarteak sortu ziren eta, gero, Pasaia, Erreterria, Bergara eta beste herri batzuetakoak.

Fundatu bezain laster, Eibarko Elkarte Sozialistak kide kopuru handia bildu zuen eta indar horrekin herriko langile mugimenduaren zuzendaritza bereganatu zuen. Horren froga garbi-garbi gisa, sortu eta lau urtera baino ez, 1901an, Eibarko sozialistek bazuten, jada, beren prentsa-organo propioa, “*¡Adelante!*”, eta 1903an udal ordezkaritza ere atera zuten.

Euskal sozialismoa bere osoan hartuta, Eibarko sozialismoak halako ezaugarri berezi batzuk garatu zituen, gerora Gipuzkoa guztiko sozialismoaren nortasuna markatuko zutenak. Hasi borroka sozialei itsatsi zien moderaziotik, hiribilduaren industriaren interesak bere osoan zainduz beti. Jokabide horri esker, langileek negoziatzeko ahalmen handia zeukaten, Bizkaian ez bezala.

Gainera, nazionalismoak probintzian antolamendu sendorik 1910era arte izan ez zuenez, Eibarko sozialistek eta, hedaduraz, Gipuzkoakoek, ez zuten bat egin Bizkaiko PSOEn antinazionalismo gogorarekin. Horregatik, euskalzaletasuna nabarmena izango da sozialismo horren adierazpen askotan: euskara erruz erabiltzea, ekintza politikoa baserrialdera ere eramaten saiatzea, Udaletik foruen berrezartzea defendatzea 1906an... Toribio Echevarría eta beste pertsona ospetsu batzuen eraginak asko lagundu zuen Eibarko sozialismoak euskal arazoaren mamian sakondu zezan.

Toribio Echevarriaren jarrera autonomiazalea Gorteen Kataluniarentzako Autonomia Estatutu bat eztabaidagai zerabiltenean plazaratu zen; hain zuzen ere, Euskal Herriko hainbat udalerritan Udal Bilerak egiten hasiak zirenean autogobernu-prozesu batean aurrera joateko helburuz. Gainerakoan, II. Errepublikara arte itxaron behar da Gipuzkoan – Bizkaian bezala aurreko urteetan– euskal politikaren hiru bloke nagusiak eratuz joan daitezen: eskuin ez-nazionalista, euskal nazionalismoa eta ezker sozialista eta errepublikazalea.

Araban, berriz, sozialismoak askoz zabaltze gorabeheratsu eta zailagoa izan zuen. Nola Araba hala Nafarroa PSOEn garai hartako hedapenik txikieneko probintziak izan ziren, beren kontserbadurismoagatik, beren industrializazio urri eta berankorragatik eta langile-tradizio garrantzizkorik ezagatik. Azken bi probintzia horietako egoera ere aldatuko zen II. Errepublika heldu zenean, eta orduan sozialismoak zabalkuntza handia izan zuen.

V.- SOZIALISTAK ETA LEHENENGO AUTONOMIA ESTATUTUA

1930eko abuztuaren 17an, Indalecio Prieto –bere buruaren izenean baino ez– “*Donostiako Itunaren*” bilerara joan zen. Errepublikanoen eta zentro- ezkerreko katalanisten aliantza horrek helburu bat bazuen: Errepublika ekartzea Espainiara eta, harekin batera, autonomia Kataluniara. Irtenbide autonomiko hori Euskadira ere zabaltzeko modukoa zen. Hala ere, Ituna osatzen zutenek ez zuten inolako konpromisorik hartu, zeren euskal nazionalismoak ez baitzuen parterik hartu bilera horretan. Urte haren bukaeran, Prietok PSOEko Batzorde Exekutiboaren gehiengoa erakarri ahal izan zuen Donostiako Itunera.

1931ko apirilaren 12ko udal hauteskundeak errepublikanoek irabazi izanak berekin ekarri zuen monarkia erortzea eta Errepublika ezartzea. Eibarko Udala izan zen, gainera, Espainia guztian Errepublika lehenengo aldarrikatu zuena, Bartzelonan edo Madrilén ofizial egin baino lehen. Hiri Armagina etsenplu on bat izan zen Monarkiaren Kontrako Blokeak (errepublikanoek, PSOEek eta ANVek osatua) Gipuzkoako eta Bizkaiko hiri- eta industria-gune nagusietan lortutako garaipenarena; Donostia eta, batik bat, Bilbo buru zirela.

Errepublikarekin, euskal arazoa planteatu zen. Kale egindako saiakeraren bat izan ostean (EAJ-PNVk, karlistekin aliatu zen garaian, erakutsi zuen sektarismoagatik), bigarren fase batean akordio batera heldu zen Estatutua onesteko bide bat finkatze aldera, lau urrats nagusitan: proiektua Probintzietako Diputazioek onestea (une hartan ezkerreko indarren eskuetan) eta ondoren, bata bestearen segidan, Euskal-Nafar Udalen Batzarrak, herritarrek erreferendumez, eta, azkenean, Gorteek. Gorteek, dena den, beren subiranotasuna baliatuz Estatutua aldatu ahal izango zuketan. EAJ-PNVk bide hori onartu zuen.

Ezkerreko indarrek hauteskundeak irabazitakoan, 1936ko udaberrian, EAJ-PNV eta Frente Popularra elkar-aditze adiskidetsu batera heldu ziren, José Antonio Aguirre eta Indalecio Prieto beren buruzagiek pertsonifikaturik eta Estatutua oinarritzko gutxienezko lokarri zutela; horrek eztabaida parlamentarioa bizkor egitea erraztu zuen. 1936ko uztailean, testua adostuta eta Gorteek berresteko prest zegoen, han Frente Popularrak baitzeukan gehiengoa. Estatutu horren fruitu (gerra zibilaren erdi-erdian onetsitakoa), lehenengo Eusko Jaurlaritza eratu zen. Gobernu hori José Antonio Aguirre nazionalistak gidatzen zuen eta puntako sozialista batzuk ere izan zituen kide, hala nola Aznar, De los Toyos eta Gracia. Gobernu horrek exilioan eutsi zion gerra zibilaren ostean eta Espainian, Francoren altxamenduaren garaipenarekin, ezarri zen diktadurako urteetan.

VI.- FRANCOREN DIKTADURAREN URTE LUZEAK (1939-1975)

Sozialismoak aurka egin zion Francoren diktadurari, eta bi fronte nagusitan gauzatu zen oposizio hori diktaduraren urte luzeetan: barruan, alderdia berrantolatzeko estrategia arriskutsu batekin, eta kanpoan, bizirik atxikiz exilioko Eusko Jaurlaritza sostengatu zuen sozialisten eta nazionalisten arteko akordioa. Horrek 1960ra arte iraun zuen, orduan krisialdi larri batekin jo baitzuen.

PSOEn berrantolatze horretan zerikusi handia izan zuten euskal sozialismoaren zenbait pertsona ospetsuk. Ramón Rubialek Bizkaitik eta Antonio Amatek, Arabako sozialismoaren barruan, zeregin nabarmena bete zuten alde horretatik. Horregatik, biek ere pairatu zituzten hainbat zigor eta etengabe ibili ziren sartu eta irten erregimen frankistaren aurkariak, Espainiako geografia guztian barreatuak, pilatzen ziren presondegi guztietan.

Ramón Rubial, Espainiako gerra zibilean lerro-lerro hainbat batailoitan parte hartu ondoren, 31 urte zituela sartu zuten kartzelan, 1937an. Kartzelan hogeitiki gora eman zuen. Denbora horretan guztian helburu bakarra izan zuen: alderdia Espainian berrantolatzea. Hala, Penal de Santa María delakoan preso, Aranjuezko espetxetik zein Babcock Wilcox-eko lan-pelotoitik paseaz (han harremanetan jarri zen Bizkaiko antolamendu sozialistaren kimuarekin), bere indar guztiak bildu zituen zeregin horretara.

Behin askatasuna erdietsita, 1957tik aurrera, Ramón Rubialek herrialde guztia kurritu zuen Alderdia berrantolatuz, eta horrek etengabeko atxiloketak ekarri zizkion. Lan eskerga horren guztiaren emaitza gisa, eta Antonio Amat 1958an atxilotua izan ostean, “Pablo” (Ramón Rubialek klandestinitatean izen hori erabili zuen) barrualdeko erakundearen erreferente funtsezko bihurtu zen, eta klandestinitateko batzorde exekutibo guztietan hartu zuen parte.

Hirurogeiko hamarkadaren azkenekoetan, alderdiaren egitura guztiak joan ziren berrituz; bestalde, exilioko erakundearen pisua barrualdera pasatu zen eta beste buruzagi-belaunaldi bat sartu zen. Euskal sozialismoan ere gertatu zen hori.

VII.- DEMOKRAZIA BERRESKURATZEA EUSKADIN

Euskadin demokraziaren berreskuratzeak –Franco 1975eko azaroan hil eta 1977ko ekainean lehenengo hauteskundeak egin ondoren– Espainiako gainerako lekuetako ezaugarri bertsuak izan zituen, oro har. Hala eta guztiz

ere, hemen askoz prozesu konplexuagoa izan zen, ETAren terrorismoak bere horretantxe segitu eta are gehiago ere gogortu zelako.

Euskal sozialismoa (PSE-PSOE zuen izena orduan) nabarmen indartuta atera zen 1977ko ekaineko bozetatik. Hortaz, bere pisu politiko guztia demokrazia eta autonomia berreskuratzeko baliatu zuen, Herri-ikusmoldea eta Estatu-sena garatuz. Harrotasunez esan dezakegu euskal alderdi bakarra izan ginela kartsutasun berarekin defendatu zuena, lehenik, Espainiako Konstituzioa eta, gero, Autonomia Estatutua.

Eta, zer esanik ez, bete-betean hartu genuen parte autogobernua berreskuratzeko lanetan. Erreforma Politikorako Legearen ostean, eta 1977ko ekaineko hauteskundeen aurretik, Alderdi Sozialistak “*konpromiso autonomiko*” delakoaren sinaketan hartu zuen parte, urte hartako bertako maiatzean. Beraz, eta Errepublika garaian bezala, berriz ere Konstituzioaren bidearen hautua egin zen autonomia lortzeko.

1978ko urtarrilaren 4an argitara eman zen aurreautonomiaren erregimena eta Eusko Kontseilu Nagusiaren eratzea onesten zuen dekretua. Hainbat negoziazioen ondoren, Kontseilu hori Gasteizen eratu zen, 1978ko otsailean, Ramón Rubial lehendakari zela; botazio batzuen ostean, Ramón Rubial nagusitu baitzitzaion Juan de Ajuriaguerra hautagai nazionalistari. Handik aurrera, Demokrazia-aldi honetako Euskadiko lehen Lehendakaria buru-belarri lotu zen lanari, euskaldunen autogobernu-nahiak gauzatzeko. Bere fruituak ekarri zituen, azkenean, sozialisten eta nazionalisten arteko akordioak, UCD zenduak hasieran bere errezeloak erakutsi arren.

Prozesu konstituzionalaren eta Estatutua idazteko negoziazioen ostean, Estatutua azkenean onetsi egin zen erreferendumez 1979ko urriaren 25ean.

VIII.- TRANTSIZIOAREN GARAI ZAILAK

Azkeneko mende laurdena aldi konplexua izan da, bi berezitasunek markatua: terrorismoak –bereziki zitala demokraziaren hastapenetan– bere horretantxe segitzea eta are larriagotzea, eta nazionalismoaren zalantzak eta balantzak (joera doktrinarioen eta dogmatikoenen eta pragmatikoen eta elkarriketazaleenen artean alderrai).

Beraz, bi jokamoldeak izan ditugu aldi honetan ere: noiz EAJ-PNVren itxikeria eta indar politikoen arteko komunikaziorik eza, noiz Euskadiko alderdien arteko elkarriketa eta konpromisoa. Aldi hau, kronologikoki, hiru etapatan labur genezake: EAJ-PNVren Gobernu kolore bakarrena, Carlos Garaikoetxeak gidaturik, 1980 eta 1987 bitartean; Euskadiko

sozialistekin osatutako koalizio-Gobernuena, 1987 eta 1998 bitartean, Ardanza Lehendakaria buru; eta indar nazionalisten kontzentrazio-Gobernuena, Ibarretxe Lehendakariarekin, Lizarrako Itunaren eta EAJ-PNVren erradikalizazio soberanistaren ondoren.

Denbora horretan guztian, euskal sozialismoak aldi zailak eta are dramatikoak ere igaro ditu: batzuetan, ETAren terrorismo totalitarioak hertsaturik eta, besteetan, nazionalismo sektario eta erradikalizatzaera jo ohi duenaren nagusikeria sufrituz. Guk, ordea, tinko defendatu dugu bai askatasunen sistema, bai gure herri-ikusmoldea: desberdinen artean eraikitako herria, alegia, berdintasun politikoa oinarri. Hori dela kausa, gurea ez da oso modako alderdia izan gure herriaren historiako garai oso gogor batzuetan. Hala ere, gure printzipioei eusten erakutsi izan genuen irmotasunak zernahi oztopo-mota gainditu eta alderdi modura indartzen lagundu gintuen.

IX.- EZINBESTEKO ALDERDI BAT: EUSKALDUNEN ARTEKO ELKARRIZKETAREN ALDERDIA, EZKERRAREN BATASUNAREN ALDERDIA.

Hutsak huts eta mugak muga, aldiro frogatu dugu ezinbesteko alderdia garela herriaren etorkizunarentzat. Ezinbestekoa, lehenik eta behin, euskal ezkerreko batu eta indartzeko erreferente gisa: eta hori agerian geldituz joan da, aurrena Euskadiko Langileen Alderdiak 1991ko urrian Euskadiko Alderdi Sozialistarekin bat egin zuenean; eta, hurrena, 1993ko martxoan, Euskadiko Alderdi Sozialistaren eta Euskadiko Ezkerrearen konbergentziarekin, Euskadiko ezkerreko indar nagusien elkartzearekin, alegia.

Eta aldaketarako, aurrerapenerako, egonkortasunerako eta elkar-aditze politikorako eragile ere izan gara. Hala izan ginen Gobernu erantzukizunak hartu genituenean, EAJ-PNVrekin koalizioa eginez. Zeren garai hartan –eta gure bultzadarekin batez ere– egin baitzuten bai herriak bai euskal gizarteak aurrerapausorik gehien arlo guztietan, eta garai hartan ere iritsi baitziren garrantzi handi-handiko oinarritzko zenbait akordio, hala nola izan zen Ajuria Eneko Ituna.

Eta halaxe izaten jarraitu dugu oposizioan ere, erradikalismo antisistemarekin akordatutako Lizarrako Itunaren ostean nazionalismo gobernatzailerak bultzatutako politika izugarri arduragabea gorabehera; bai eta nola EAJ-PNVk hala PPK eta bataren zein bestearen Gobernuak urte hauetan, Aznarren aroan, sistematikoki akuilatu dituzten gatazka-dinamikak gorabehera. Gobernu horiek ez ziren gauza izan ados jartzeko

hiritarrentzat oinarritzkoak diren gaietan, hala nola terrorismoaren kontrako borrokan edo libertateen aldezpenean, nahiago izan baitzuten gai horiek alderdi-armatzat erabili hauteskundeetatik etekinak ateratzeko.

Aurkako giro horretan, batzuen eta besteen erasoak eta isekak bizkarreratuz, euskal sozialistak aurrea hartzeko gauza izan ginen beti: politika egokiak defendatu eta proposatu genituen bai terrorismoaren kontrako batasun demokratikoa lortzeko bai herria denon artean eta denontzat eraikitzeko –eta ez nazionalistentzat bakarrik, Ibarretxeren Planak nahi zuen bezala–, elkarrizketa politikoa oinarri betiere. Politika horiek hiru helburu zituzten: blokeen arteko gatazkak gainditzea, 1998az geroz Ibarretxeren Gobernu guztien marka izan diren geldialdiari eta krisialdi etengabeari akabera ematea, eta behingoz Euskadi soziala sakonki eraikitzen hastea, gobernatzen gaituen nazionalismoak betidanik atzeratu baitu eraikuntza sozial hori.

Euskadiko hiritarrek arrazoia eman ziguten iazko hauteskunde autonomikoetan; arrazoia kendu egin zien, ordea, gatazka etengabearen aldekoiei. Nazionalismoak eta PPK galdutako zortzi eserlekuak sobera kontraste handia ateratzen dute Alderdi Sozialistak irabazitako bostekin, horretaz zalantzarik txikiena ere izan dadin.

X.- ETORKIZUNAREN ETA GOBERNU ALTERNATIBAREN ALDERDIA

Gure indartze politiko eta elektoralaren ondorioz, euskal sozialistek berriz ere eskuratu dugu euskal politikaren zentraltasuna, eta garaitu egin dugu politika frontistaren aldekoek 1998tik ezarri nahi izan ziguten bazterketa. Ezinbesteko alderdia bihurtuak gara euskal politika bere oneratzeko, elkarrizketa eta arrazionaltasunaren bidetik.

Gure printzipioak eta gure nortasun-ezaugarriak defendatzen erakutsi dugun tinkotasunari esker, posible izan da guk bultzatutako diskurtso, lehenetasun eta ekimenak eztabaida politikoan nagusitzea, hau da, baketzean, herrigintzan eta Euskadiren eraikitze sozialean.

Baketzeari dagokionez, eta Gobernuko Presidente José Luis Rodríguez Zapateroren aitzindarizarekin, bada bidai orri bat, iazko maiatzean Diputatuen Kongresuak hartutako Ebazpenak jasotzen duena. Bidai orri hori Alderdi Sozialistaren ekimenez onetsi zen, gainera. Ebazpen horrek zenbait printzipio zituen oinarri: tinkotasun demokratikoa, demokratek terrorismoaren kontra erakutsi beharreko batasuna –betidanik defendatu duguna– eta Ajuria Eneko Itunean erabakitakoa berreskuratzea

terrorismoaren amaierari elkarrizketaren bidezko irtenbidea emateko, behin ETAk armak alde batera uzteko borondatea, betiko eta baldintzarik gabe, iragarritz gero. **Eta helburu hori betetzen hasia da, erakunde terroristak su-eten iraunkorra iragarri ondorenean.**

Herriaren normalizazio politikoari dagokionez, gaur egun garbi onartzen dute denek, are EAJ-PNVk ere, legeekin talka egiteaz gain, euskal alderdien arteko adostasunetik abiatzen ez diren alde bakarreko proposamenak (Ibarretxeren Plana, adibidez) porrot egitera kondenaturik daudela. Eta horregatik egin du porrot juridikoki eta politikoki Ibarretxeren Planak, Diputatuen Kongresuak eta euskal hiritarrek bozetan baztertuta. Gaur, beraz, daitekeena da, indarkeria terrorista bukatzen denean, elkarrizketa-prozesu bat abiaraztea euskal indar politiko guztien artean, berdintasuna oinarri hartuta gure autogobernuaren geroari ekiteko, sozialistak aspaldi-aspalditik eskatzen aritu garen bezala.

Eta, azkenik, fronteen politika puskatuta, sozialistak Euskadi identitarioaren eztabaida eskusibo eta baztertzaila ere hausten ari gara (nazionalismoari baino axola ez diona), hain zuzen ere indar handiagoz heltzearen benetan herritarrei axola zaienari: egiazko Euskadiri buruzko eztabaida, herritar xumeari ardura diona, politika sozialei buruzko eztabaida –Etxebizitza, Hezkuntza, oinarrizko errenta, menpekotasuna duten pertsonentzako laguntza–. Hainbestenarekin, eztabaida hori, gure ahaleginari esker, eta geure ekimenen ondorioz, aurreneko tokia hartzen hasita dago gure agenda politikoan.

Euskal politika azken hauteskunde autonomikoen ostean igarotzen ari den garai berriak badu, hortaz, gure arrastoa, Euskadiko Alderdi Sozialistaren kutsua. Etorkizunaren alderdia bihurtu gara. Bihurtuak gara, halaber, Ibarretxek defendatzen duen proiektu agortu eta ideietan kamustuaren Gobernu-alternatiba ere. Frogatu dugu badakigula aldiro modernitatearen erronkei aurre egiten, eta bistatik sekula galdu gabe ehun urtetik gorako gure historia luzearen ondarea.

Etorkizunaren alderdia gara, gure iraganak sendo irauten duelako gutako bakoitzarengan. Bestalde, gure iraganak makina bat osagarri ditu: duintasuna, sakrifizioa, askatasunaren eta gizarte-berdintasunaren defentsa kartsua, konpromisoa langileekin eta kausa aurrerakoiekin, herriaren geroarekin, euskaldunen arteko elkar-aditzearekin. Gure alderdia uste sendoetatik, ideietatik eta debate demokratikotik eraikia da-eta. Horra gure konstanteak gure historia jadanik luze honen joanean. Horra gure ondarea eta herentzia eta kultura. Horra gure nortasun-ezaugarriak.

Herentzia horrekin, kultura horrekin, nortasun-ezaugarri horiekin, eta herri-erantzukizunak bere gain hartuz, Euskadiko Alderdi Sozialistak Gobernu-alternatiba izateko eta, hartara, herriak behar dituen aldaketak bultzatzeko prestatzen ari da. Horretarako, Indalecio Prietoren hitzak dauzka gogoan, zer eta hauxe esan baitzuen: *“En las cumbres de la política no se puede actuar sin historia. Lo inédito carece de valor para la gobernación”*.

Euskal sozialistak ez gara etorri berriak. Horregatik, baditugu oraindik gauza asko herri honi ekarri beharrak, eta aitzindari-tokietatik, gainera. Historia luzeko alderdia gara. **Historia** horrek bultza egiten digu etorkizunerako bide berriak irekitzera, **iraunkorra izatea nahi dugun bake- eta askatasun-garai berri baterako.**